

RAZVOJ GLAZBENO-PEDAGOŠKE MISLI U 17. I 18. STOLJEĆU

VESNA SVALINA

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti
Katedra za glazbenu umjetnost
E-mail: vsvalina@foozos.hr
vesna.svalina@gmail.com

pregledni rad | UDK 37:78"16/17"

SAŽETAK

Za razumijevanje i kritičko promišljanje sadašnjosti glazbene nastave u općeobrazovnoj školi potrebno je poznavati i razumjeti i njezinu povijest. U ovom radu poseban smo naglasak stavili na razvoj glazbeno-pedagoške misli i glazbene nastave u 17. i 18. stoljeću, vremenu kad se sve više raspravljalo o potrebi organiziranja glazbenog odgoja na široj osnovi i pod zaštitom države. Glazbeno obrazovanje tada se stjecalo u prvom redu u crkvenim školama, u kojima se naglasak stavljao na pjevanje, dok su formalni oblici svjetovnog glazbenog obrazovanja bili prisutni samo u manjem broju elitnih škola. Postojala je i privatna glazbena poduka koja je bila namjenjena djeci iz aristokratskih krugova i građanskih obitelji. U 17. i 18. stoljeću djelovali su značajni pedagozi i filozofi čije su se misli i djelovanje odrazili i na razvoj glazbene pedagogije u narednim stoljećima. Riječ je o trima pedagogima i filozofima: češkom pedagogu Janu Ámosu Komenskom, engleskom filozofu i empiristu Johnu Lockeu te švicarsko-francuskom filozofu, književniku i glazbeniku Jean Jacques Rousseauu. Jan Ámos Komenský i Jean Jacques Rousseau pridavali su važnost glazbenom obrazovanju te su smatrali da ono ima svoje mjesto u općem odgoju i obrazovanju. Djeca trebaju učiti glazbenu teoriju, pjevati á vista, sudjelovati u glazbeno-stvaralačkim aktivnostima te svirati neki glazbeni instrument. Kako bi olakšao nastavu glazbe Rousseau je predložio i novi sustav bilježenja i čitanja nota koji je nazvan brojčanom metodom.

KLJUČNE RIJEČI: odgoj i obrazovanje, nastava glazbe, 17. i 18. stoljeće, Jan Ámos Komenský, John Locke, Jean Jacques Rousseau

Uvod

O stanju i budućnosti glazbene nastave potrebno je stalno kritički promišljati. Potrebno je pronalaziti najbolja rješenja za podizanje njezine kvalitete te usklađenosti s ciljevima glazbene nastave koji trebaju biti usmjereni podjednako na društvene, kao i na individualne potrebe pojedinog djeteta. Sadašnjost i budućnost glazbene nastave možemo kritički promišljati jedino ako dobro poznajemo i razumijemo i njezinu povijest. Za povijesni pregled razvoja glazbeno-pedagoške misli odabrali smo 17. i 18. stoljeće jer se od tada u Europi javljaju prve općeobrazovne škole u kojima se obrazuju djeca iz različitih društvenih slojeva. Osim toga, to je vrijeme kad djeluju istaknuti pedagozi i filozofi koji se, osim za opće pedagoške teme, zanimaju i za glazbeno-pedagoška pitanja te za raspravu o važnosti glazbe za opći odgoj i obrazovanje.

Razvoj škole i glazbenog odgoja i obrazovanja treba promatrati u kontekstu općeg razvoja društva (razvoja znanosti, tehnologije, otkrića, kulture i društvenih odnosa). Značajni događaji iz 17. i 18. stoljeća su postepeni raspad feudalne vlasti, razvoj zanata i trgovine, jačanje gradova i rastućeg građanskog staleža, provođenje reformnih ideja unutar Crkve te razvoj znanosti (Francis Bacon, Rene Descartes, Johannes Kepler, Galileo Galilei, Isaac Newton i dr.). Vrijeme je to kad sve više jača spoznaja o korisnosti obrazovanja pa se u pojedinim europskim zemljama počinje razmišljati i o uvođenju obveznog školovanja za svu djecu. Škole se počinju odvajati od crkve, u odgoju se sve više naglašava demokratičnost i sve je veća usmjerenost pedagoga na dijete i njegovu prirodu. To je vrijeme kad se didaktika utemeljuje kao samostalna pedagojska disciplina, u čemu važnu ulogu imaju poznati pedagozi Wolfgang Ratke i Jan Ámos Komenský (Bognar & Matijević, 2007; Munjiza & Lukaš, 2013; Pranjić, 2005; Svalina, 2015; Zaninović, 1988).

U 17. i 18. stoljeću glazbena se nastava provodi u općeobrazovnim školama, u crkvenim pjevačkim školama, u obitelji ili putem privatne poduke. U 17. stoljeću privatna poduka mogla se dobiti u gradovima. U tom slučaju učenje glazbe odvijalo se slično kao učenje zanata. Ono je podrazumijevalo život učenika u kući nekog istaknutog glazbenika koji ga je ujedno podučavao glazbi. Djeca iz plemićkih obitelji učila su glazbu uz privatne učitelje. Tako su se glazbeno obrazovali i veliki vladari poput pruskog kralja Friedricha Velikog, koji je bio odličan flautist i skladatelj, Luisa XIV., koji je svirao gitaru ili Karla VI. Hamburškog, koji je svirao čembalo. Mnogi plemići tako bi postali dobri glazbenici, no nikad se ne bi profesionalno posvetili bavljenju glazbom (Svalina, 2015; Ščedrov i sur., 1998).

U 18. stoljeću glazbeno se znanje sve više vezalo uz opću kulturu i ugled u društvu te se smatralo da je dobro odgojen onaj građanin koji svira neki glazbeni instrument. Privatna glazbena poduka uz privatne učitelje glazbe tada se počinje osiguravati i djeci iz građanskih obitelji. Najčešće su učila svirati klavir ili violinu.

Nastojanje da se glazbeni odgoj organizira na široj osnovi i uz zaštitu države posebno dolazi do izražaja u 18. stoljeću. Djeci iz tzv. širih narodnih slojeva nastoji se osigurati glazbeno obrazovanje koje uključuje i glazbeno opismenjivanje kao dio općeg obrazovanja. Na promicanju ideje o organiziranju općenarodnog glazbenog odgoja i obrazovanja posebno su se istaknuli njemački glazbeni pedagozi Carl Friedrich Zelter i Johann Abraham Peter Schulz. U općeobrazovnim školama u 17. i 18. stoljeću glazbena je nastava najčešće podrazumijevala učenje glazbene teorije i pjevanje (Ajanović, 1977; Svalina, 2015; Šćedrov & sur., 1998).

JAN ÁMOS KOMENSKÝ

Za razvoj pedagoške misli u 17. stoljeću poseban je trag ostavio češki pedagog, filozof, teolog, učitelj i pisac Jan Ámos Komenský³⁴, jedan od utemeljitelja pedagojske znanosti. On je svoje pedagoške ideje prezentirao u nekoliko knjiga od kojih su najvažnije *Najnovija jezična metoda*, *Velika didaktika*, *Svijet u slikama* i *Otvorena vrata u jezike* (Bognar i Matijević, 2007).

U knjizi *Velika didaktika* (*Didactica Magna*, 1657) Komenský obrazlaže svoju opću teoriju odgoja i obrazovanja, didaktičke principe i novu organizaciju stupnjeva školovanja (Gelpi i Bowen, 2011). Mladenačku dob on dijeli na četiri razdoblja po šest godina (slika 1). U okviru svakog od tih razdoblja trebalo bi stjecati cjelovito opće obrazovanje, u svakoj dobi na nešto višoj razini. Osim toga, on predlaže da osnovnu školu polaze sva djeca (bez obzira na stalež kojem pripadaju), da je polaze i dječaci i djevojčice te da se nastava održava na materinskom jeziku. Škola treba imati razrađen plan rada za godinu, mjesec, tjedan i svaki dan. Komenský je očekivao da djeca u osnovnoj školi nauče čitati, pisati, računati i mjeriti, da uče o moralu, o ekonomiji, kozmografiji i povijesti svijeta, da uče pjevati i recitirati psalme i izreke iz Svetog pisma.

Slika 1: Stupnjevito školstvo prema J. Á. Komenskom

Odgoj u obitelji - materinska škola	Škola maternjeg jezika	Latinska škola /gimnazija	Akademija
<ul style="list-style-type: none"> • djetinjstvo • od rođenja do 6. godine života • proljeće 	<ul style="list-style-type: none"> • dječastvo • 6 – 12 godina života • škola na maternjem jeziku • ljeto 	<ul style="list-style-type: none"> • mladenaštvo • 12 – 18 godina života • jesen 	<ul style="list-style-type: none"> • momačko doba • 18 – 24 godine života • zima

Komenský govori o četiri načela nastave. To su načela zornosti, postupnosti (kroz pravila „od lakšeg prema težem“, „od bližeg prema daljem“, „od

³⁴ Jan Ámos Komenský (Nivnice - Češka, 28. 3. 1592.- Amsterdam - Nizozemska, 15. 11. 1670.), porijeklom iz Moravske. Studirao je filozofiju i teologiju u Heidelbergu. Bio je učitelj, protestantski svećenik Češke braće, ravnatelj i rektor latinske škole te biskup. Nakon poraza čeških protestanata u bitci pored Praga (1620.) morao je napustiti domovinu. Prvo je boravio u Poljskoj, zatim u Njemačkoj i Mađarskoj i na kraju u Nizozemskoj, u Amsterdamu, gdje je i umro.

jednostavnog ka složenom“ i od poznatog prema nepoznatom“), svjesnosti i sustavnosti. Odgoj po njemu treba biti u skladu s vanjskom prirodom, ali i s prirodom djeteta. Budući da je čovjek dio prirode, odgojni se zakoni trebaju zasnivati na prirodnim zakonima. Učiti treba tako „da ljudi, koliko god je moguće, stječu znanja ne iz knjiga, već iz neba i zemlje, iz hrastova i bukava, tj. da znaju i izučavaju same stvari, a ne samo tuđa promatranja i tuđe dokaze o stvarima“ (Komenský, prema Jesipov i Gončarov, 1947: 553).

Važan je zahtjev Komenskog da se i umjetničko obrazovanje osigura svoj djeci, bez izuzetka. On predlaže da se glazbena nastava uvrsti u nastavni plan uz ostale predmete (čitanje, pisanje, osnove iz matematike i dr.) te da bude dijelom sva četiri stupnja školovanja (od najmlađe dobi do sveučilišne razine). Komenský smatra da je glazba važna jer može pomoći u formiranju osobnosti svakog pojedinog djeteta. Djeca trebaju steći određena glazbena znanja, a prije svega osnove iz glazbene teorije i pjevanja á vista. Kasnije ih treba uvoditi i u glazbeno-stvaralačke aktivnosti te im omogućiti sviranje nekog glazbenog instrumenta (Komenský, 1990; Settari, 1984).

U svom shvaćanju glazbe Komenský ponekad slijedi matematičko shvaćanje glazbe, kakvo je karakteristično za srednji vijek, a ponekad opet ističe povezanost glazbe s govorom (retorikom), moralnim odgojem i politikom. U svakom slučaju, glazbeno izvođenje, bilo vokalno ili instrumentalno, po njemu ima važnu ulogu u odgoju i obrazovanju.

Komenský se nije bavio glazbom samo u kontekstu rasprave o njezinoj važnosti i mjestu u odgoju i obrazovanju, nego i aktivno, kroz vlastito glazbeno izvođenje i skladanje. Rezultat njegove glazbene aktivnosti bio je velik broj pjesama za obrazovne namjene te knjiga psalama i duhovnih pjesama (*Kancionál*) sa 606 različitih tekstova i 406 melodija. Ta je zbirka objavljena 1618. godine. Po mjestu izdanja zbirka je dobila naziv *Amsterdamska pjesmarica* (Settari, 1984, 1991).

JOHN LOCKE

O pitanjima glazbenog odgoja i obrazovanja raspravlja i John Locke,³⁵ engleski filozof i empirist, poznat po svojoj spoznajnoj teoriji temeljenoj na iskustvu. Njegova je temeljna misao da se ljudi rađaju bez ikakvog urođenog znanja. Čovjek je pri rođenju *tabula rasa* (prazna ploča). Sva spoznaja potječe iz iskustva, a čovjekov razvoj odvija se pod utjecajem odgoja. Po njegovom mišljenju od rođenja posjedujemo jedino sposobnost racionalnog promišljanja koje nam omogućuje povezivanje i razumijevanje stvari do kojih smo došli

³⁵ John Locke (Wrigton, Somerset, 29. 8. 1632. – High Laver, Essex, 28. 10. 1704.) rođen je u građanskoj obitelji. Otac mu je osigurao izvrsno obrazovanje, prvo u uglednoj Westminster School u Londonu, a onda na koledžu Christ Church u Oxfordu, gdje je studirao medicinu i prirodne znanosti. Jedno vrijeme radio je kao liječnik, a kasnije se posvetio filozofskim i pravnim razmatranjima. Zbog političkog angažmana u nekoliko je navrata bio protjerivan iz Engleske te je tada boravio u Francuskoj i Nizozemskoj. Nikad se nije ženio niti imao djece (Rogers, 2018).

iskustvenim putem. Najznačajnije je djelo Johna Lockeja *Ogled o ljudskom razumu (An Essay Concerning Human Understanding)* (Zaninović, 1988).

U djelu *Misli o odgoju (Some thoughts concerning education)* Locke (1967) govori kako je cilj odgoja odgojiti džentlmena. Pod tim on misli na čovjeka koji ima zdrav razum i smisao za praktične potrebe, odnosno na čovjeka koji je vrijedan član ljudskog društva. Locke smatra da je važno ostvarivati podjednako tjelesni, moralni i intelektualni odgoj. Vezano uz tjelesni odgoj Locke preporučuje da se djeca bave jahanjem, plivanjem, mačevanjem i plesom, odnosno da što više vremena provode na čistom zraku. Važnost pridaje i moralnom odgoju koji shvaća kao formiranje dobrih moralnih navika koje se postižu odgojem volje. Roditelji trebaju nastojati zaštititi dijete od negativnih utjecaja iz društvenog okruženja. Locke je protiv kazni i fizičkog kažnjavanja, ali i protiv materijalnih nagrada. Disciplina treba sadržavati pohvalu za odgovarajuće ponašanje i pogrdu za neodgovarajuće. Intelektualni odgoj u funkciji je osposobljavanja djece za budući život i posao. Učenje treba biti zabavno, ugodno i treba se odvijati kroz igru. Djeca trebaju učiti samo ono što će im biti od koristi u životu, kao što je zemljopis, matematika ili povijest. Locke spominje i glazbu i crtanje, ali ih stavlja na zadnje mjestu po važnosti. Po njemu je kod glazbe problem to što stjecanje vještine sviranja nekog instrumenta zahtijeva puno vremena i što se stječe vještina koja u društvu nije posebno cijenjena:

„Smatra se da je sviranje srodno plesu, a vještu ruku na nekom instrumentu mnogi ljudi visoko cijene. Ipak, ono oduzima čovjeku jako puno vremena, čak i kad bi htio postići sasvim običnu vještinu u tome, i često ga tjera u takvo neobično društvo, da mnogi smatraju kako je kudikamo bolje da je štedio svoje vrijeme. Ja sam opet rijetko čuo od ljudi, čuvenih zbog svojih sposobnosti ili poslova, da je itko bio hvaljen ili cijenjen zato što se isticao u glazbi, tako da ja smatram da od svih stvari koje se nalaze na popisu korisnih znanja njoj treba dati posljednje mjesto.“ (Lock, 1967: 165)

JEAN JACQUES ROUSSEAU

Kad je u pitanju glazbena nastava u osnovnoj školi, možemo reći da je 18. stoljeće stoljeće švicarsko-francuskog filozofa, glazbenika, pedagoga i književnika Jean Jacquesa Rousseaua³⁶.

Rousseau je jedan od utemeljitelja prosvjetiteljstva, ali i njegov prvi veliki kritičar. Po njemu je čovjek u prvom redu osjećajno i strastveno biće, a tek onda razumno. Vjeruje u moć odgoja i obrazovanja, a osuđuje nemoral, neznanje i pokvarenost. Rousseau je svoje pedagoške stavove izložio je u knjizi *Emile ili o odgoju* (orig. Émile) u kojoj je u središte odgojnog

³⁶ Jean Jacques Rousseau (Ženeva, 28. 6. 1712. – Ermenonville, kod Pariza, 2. 7. 1778.) rođen je u Ženevi u protestantskoj obitelji. Mjesto stanovanja mijenjao je svakih nekoliko godina tako da je dio života proveo u Torinu, Savoji i Parizu. U glazbi je uglavnom bio samouk. Jedinu glazbenu poduku dobio je u razdoblju između 1729.-1730. godine od kapelnika katedrale u Annecyju J.L.N. Le Maltrea dok je bio član dječakčkog zbora (Duignan & Cranston, 2018).

nastojanja stavio dijete i njegove razvojne osobine (Rousseau, 1957). Rousseau ističe kako je čovjek po prirodi dobar, razuman i neiskvaren te ga zato treba odgajati bez izlaganja bilo kakvim štetnim utjecajima društva i bez ometanja prirodnog razvoja njegovih sposobnosti. Uz to potrebno je voditi brigu o prirodnim sklonostima djeteta i o njegovoj darovitosti. Po njegovom mišljenju odgoj i obrazovanje ne smijemo razdvajati, a nastavu trebamo zasnivati na radoznalosti i aktivnosti učenika. Rousseau smatra da je potrebno ostvarivati tri vrste odgoja: odgoj iz prirode (kao razvoj), odgoj od ljudi (kao namjerni utjecaj) i odgoj od stvari (kao samostalno stjecanje iskustva). Priroda nas odgaja tako što u nama razvija sposobnosti i organe, odgoj od ljudi pomaže da učimo upotrebljavati ono što je u nama razvila priroda, a odgoj od stvari je iskustvo koje stječemo u našoj okolini. Dobar je onaj odgoj koji predstavlja sklad svih triju vrsta odgoja (Roth-Čerina, 2011; Žarnić, 2001; Žlebni, 1955).

Za razliku od ostalih prosvjetitelja, koji vjeruju da se istina može spoznati samo razumom i da razum ima prednost nad osjećajima, Rousseau naglašava važnost mašte, osjećaja i volje te ističe potrebu povratka čovjeka prirodi. Takav stav ima i kad raspravlja o umjetnosti, točnije o glazbi koja po njemu izražava prije osjećaje nego ideje. Misao vraćanja prirodi Rousseau je prenio na glazbu kroz skladanje novog tipa opere s jednostavnom i pristupačnom glazbom koja podsjeća na francuske narodne pjesme, s naglašenom osjećajnošću i jednostavnim likovima (Preger i Andreis, 1977; Žarnić, 2001). Takva je i njegova najznačajnija opera *Seoski vrač (Le Devin du village, 1752)*:

„Glazba je zaista originalna, s mnogo ljupkosti i dodirnih točaka sa starom francuskom narodnom pjesmom. Prvenstveno melodijska, ona ima samo jednostavne homofone harmonije i više se oslanja na nadahnuće i svježinu invencije skladatelja nego na tehničku vještinu koja je Rousseau nedostajala. Rousseau dovodi na scenu obične građane nasuprot povijesnim i mitološkim likovima koji su jedini imali pristup na scenu francuske opere. On unosi svježi ton i osjećajnost koja se obraća srcu – nasuprot pretencioznosti glazbene tragedije i opere-baleta.“ (Preger i Andreis, 1977: 238)

Osim opera Rousseau sklada i vokalna i instrumentalna djela: motete, romance, simfonije i sonate te piše članke o glazbe. Za Diderotovu *Enciklopediju* napisao je *Glazbeni rječnik (Dictionnaire de musique)*, koji je objavljen 1768. godine u Parizu. U tom rječniku, koji se ne sastoji samo od definicija, nego i od dodatnih objašnjenja, Rousseau je obuhvatio različite glazbene vrste, povijest glazbe, glazbenu teoriju, estetiku, akustiku, skladanje, izvedbu i interpretaciju. Smatra se da je to prvi moderni glazbeni rječnik (Cochrane & sur., 2013; Preger & Andreis, 1977).

U knjizi *Emile ili o odgoju* (Rousseau, 1957) Rousseau iznosi i svoja razmišljanja o nastavi glazbe. Za njega glazba ima važno mjesto u odgoju i obrazovanju. Za temeljito znanje potrebno je izvoditi glazbu, ali i stvarati

je. Pritom posebnu važnost treba dati pjevanju pjesama po sluhu koje treba prethoditi učenju nota i pjevanju po notama:

„No, prvo ih možemo poslušati, umjesto pročitati ih, a pjesmu je bolje naučiti po sluhu nego po notama. Štoviše, da bismo glazbu učili temeljito trebamo stvarati melodije kao što ih trebamo i pjevati, a ta dva procesa moraju se proučavati zajedno ili nikad nećemo ostvariti pravo znanje glazbe. Prvo dajte svojim mladim glazbenicima da se vježbaju u pravilnim i jasno kadencirajućim frazama; onda neka povežu te fraze s vrlo jednostavnim modulacijama; zatim im pokažite odnos tih fraza uz pravilno naglašavanje u odgovarajućim kadencama. Nipošto im ne dajte nešto neobično, niti nešto što zahtijeva afektivnost ili ekspresivnost. To treba biti jednostavna, skladna melodija, uvijek temeljena na glavnim trozvucima tonaliteta s jasno naznačenom tonikom. Kod vježbi za njegovanje glasa i sluha djeca uvijek trebaju pjevati uz čembalo.“ (Rousseau, 1957: 114)

Važan je i pravilan odabir pjesama za dječje izvođenje. Pjesme moraju odgovarati dječjoj dobi, a u tome je posebno važan primjeren tekst pjesama. Dok operna glazba nije primjerena za djecu, narodne pjesme zbog svoje jednostavnosti i prirodnosti imaju svoje mjesto u glazbenoj nastavi. Rousseau ističe i potrebu njegovanja dječjeg glasa koji treba biti blag, fleksibilan, pun i istinit. Kad je u pitanju vrijeme koje će se izdvojiti za glazbene aktivnosti, Rousseau ističe da ono ne treba biti strogo određeno. Glazbene aktivnosti trajat će onoliko dugo koliko je to djeci potrebno i dokle god one za djecu predstavljaju igru (Rousseau, 1957, Davidson, 1971, Rojko, 2012).

Rousseau je uočio da je djeci notacija teško razumljiva. Kako bi im pomogao i olakšao shvaćanje grafičkog predočavanja tonova, predložio je da se u nastavi pjevanja za predočavanje visine i odnosa među tonovima koriste brojevi, a ne note. Novi sustav bilježenja i čitanja nota nazvao je brojčanom metodom. Svoju ideju Rousseau je razradio u djelu *Projet concernant de nouveaux signes pour la musique* iz 1741. godine (Kuntarić, 1977), a svoj prijedlog za korištenje nove metode uputio je Francuskoj akademiji znanosti. To je bila prilika da se proces glazbenog opismenjivanja u glazbenoj nastavi znaajno olakša i ubrza te da se omogući glazbeno opismenjivanje većem broju djece. Nažalost, Rousseauova metoda nije prihvaćena tada, nego mnogo kasnije. Time njegov zahtjev da svi učenici budu glazbeno pismeni, ipak nije bilo moguće ostvariti za vrijeme njegovog života.

Brojčanu su metodu usavršili Pierre Galin, Aimé Paris i Emile Joseph Chev e početkom 19. stoljeća. Po njima je ona dobila ime metoda *Galın-Chev e-Paris*. Metoda se koristila tako da su se pojedini stupnjevi dur-ljestvice označavali određenim brojem, dok su se vježbe zabilježene takvom relativnom notacijom pjevale solmizacijom. Kasnije je ova metoda nazvana *francuskom ciferističkom metodom*. Koristila se na početnom stupnju glazbene nastave sve do početka 20. stoljeća (Ban & Svalina, 213; Kuntarić, 1977; Rojko, 2012).

ZAKLJUČAK

U 17. i 18. stoljeću djeci iz različitih društvenih slojeva još uvijek nije moguće organizirati podjednako kvalitetno glazbeno obrazovanje. Djeci iz aristokratskih krugova i bogatijih građanskih obitelji osigurava se privatna glazbena poduka, dok ostali imaju mogućnost učiti glazbu ili u crkvenim pjevačkim školama ili u općeobrazovnim školama u okviru nastave pjevanja koja uključuje i učenje teorije glazbe.

Društvene promjene dovele su do toga da se sve više naglašava potreba za osiguravanjem općeg obrazovanja na što široj osnovi kako bi se obrazovanje osiguralo većem broju djece iz različitih društvenih slojeva. Značajni pedagozi i filozofi iz tog vremena također raspravljaju o toj temi te se osvrću i na pitanje glazbene nastave u okviru općeg obrazovanja. Jan Ámos Komenský i Jean Jacques Rousseau, koji se i sami tijekom svog života vrlo aktivno bave glazbom, pridaju važnost glazbenom obrazovanju te smatraju da ono ima svoje mjesto u općem odgoju i obrazovanju. Za razliku od njih John Locke, koji nije posebno aktivan u području glazbe, u svojim raspravama o glazbenom obrazovanju ističe da je to područje kojim se djeca mogu baviti, ne treba mu pridavati veliko značenje. Po njemu je bavljenje glazbom (npr. sviranje ili pjevanje) beskorisna aktivnost, odnosno aktivnost na koju djeca ne bi trebala trošiti previše svoga vremena.

Od ovdje spomenutih pedagoga posebno treba izdvojiti Jean Jacquesa Rousseaua jer se najviše posvećuje pitanjima glazbenog obrazovanja i glazbene nastave. On u svojim radovima govori o tome kakva treba biti nastava glazbe, koji se sadržaji trebaju učiti u nastavi glazbe i na koji način. Rousseau čak nudi i novu metodu koja će pojednostavniti i olakšati učenje glazbe. Pod utjecajem njegovih ideja glazbeni su pedagozi i u narednim stoljećima raspravljali kako učenike glazbeno opismeniti na što jednostavniji način, odnosno kako ostvariti uspješno glazbeno obrazovanje u općeobrazovnim školama.

KORIŠĆENA LITERATURA

- Ajanović, I. (1977). Klasika. U: K. Kovačević (ur.), *Muzička enciklopedija*, II. sv. (str. 329). Zagreb: JLZ.
- Ban, M. & Svalina, V. (2013). Različiti pristupi svladavanju intonacije u nastavi solfeggia. *Život i škola: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*, 30 (2), 172-191.
- Bognar, L. & Matijević, M. (2007). Didaktika. Zagreb: Školska knjiga.
- Cochrane, T., Fantini, B., & Scherer, K. R. (2013). *The Emotional Power of Music: Multidisciplinary Perspectives on Musical Arousal, Expression, and Social Control*. Oxford, UK: Oxford University Press.
- Davidson, T. (1971). *Rousseau and Education According to Nature*. New York: AMS Press.
- Duignan, B. & Cranston, M. (2018). Jean-Jacques Rousseau. U: *Encyclopaedia Britannica online*. Preuzeto 10. 11. 2018. s: <https://www.britannica.com/biography/Jean-Jacques-Rousseau>
- Jesipov, B. P. & Gončarov, N. N. (1947). *Pedagogika*. Beograd: Prosveta.
- Komensky, J. A. (1990). *Velika didaktika*. Zagreb: Hrvatsko – pedagoški zbor.
- Kuntarić, M. (1977). Ciferistička metoda. U: K. Kovačević (ur.), *Muzička enciklopedija*, I. sv. (str. 330). Zagreb: JLZ.
- Kuntarić, M. (1977). Rousseau, Jean Jacques. U: K. Kovačević (ur.), *Muzička enciklopedija*, III. sv. (str. 237- 238). Zagreb: JLZ.
- Lock, J. (1967). *Misli o vaspitanju*. Beograd: Zavod za izdavanje udžbenika.
- Munjiza, E. & Lukaš, M. (2013). Od poučavanja kao praktične vještine do samostalne teorije o nastavi. *Život i škola*, 29 (1), 19-33.
- Pranjić, M. (2005). *Didaktika (povijest, osnove, profiliranje, postupak)*. Zagreb: Golden marketing-Tehnička knjiga.
- Preger, A. & Andreis, J. (1977). Rousseau, Jean Jacques. U: K. Kovačević (ur.), *Muzička enciklopedija*, III. sv. (str. 237-238). Zagreb: JLZ.
- Rogers, G. A. J. (2018). John Locke. U: *Encyclopaedia Britannica online*. Preuzeto 10. 11. 2018. s: <https://www.britannica.com/biography/John-Locke>
- Rojko, P. (2012). *Metodika nastave glazbe. Teorijsko-tematski aspekti*. Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera.
- Rousseau, J. J. (1957). *Emile*. New York: Dutton.
- Settari, O. (1984). Jan Amos Comenius - a Czech hymnographer, music theorist and educationist. U: *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. H, Řada hudebněvědná*, vol. 33-34 (H19-20), 65-69.
- Settari, O. (1991). Jan Amos Komenský a hudební výchova. *Pedagogika, časopis pro pedagogické vědy*, 41, 5-6, 623-631.
- Svalina, V. (2015). *Kurikulum nastave glazbene kulture i kompetencije učitelja za poučavanje glazbe*. Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti.
- Šćedrov, Lj., Perak Lovričević, N. i Ambruš-Kiš, R. (1998). *Glazbeni susreti 2. vrste*. Zagreb: Profil.
- Zaninović, M. (1988.) *Opća povijest pedagogije*. Zagreb: Školska knjiga.
- Žlebničnik, L. (1955). *Opća povijest pedagogije*. Zagreb: Pedagoško-književni zbor.

SUMMARY

DEVELOPMENT OF MUSICAL-PEDAGOGICAL THOUGHTS IN THE 17TH AND 18TH CENTURIES

VESNA SVALINA

For understanding and critical reflection on the present of music teaching in general education, it is necessary to know and understand its history. In this paper, we put special emphasis on the development of musical-pedagogical thought and music teaching in the 17th and 18th centuries, when pedagogues and philosophers increasingly emphasize the need to organize music education on a wider basis and under the protection of the state. Music education is gained primarily in church schools where the emphasis was on singing, while formal forms of secular music education were present only in a small number of elite schools. There was also a private music teaching that was intended for children from aristocratic circles and civic families. The 17th and 18th centuries are times when living and working important pedagogues whose ideas and actions were reflected in the development of music pedagogy in the coming centuries. This is about three pedagogues and philosophers: Czech pedagogue Jan Ámos Komenský, English philosopher and empiricist John Locke, and Swiss-French philosopher, writer and musician Jean Jacques Rousseau. Jan Ámos Komenský and Jean Jacques Rousseau attach importance to music education and consider that it has its place in general education. Children should learn music theory, singing at sight, participate in musical-creative activities, and play some musical instrument. To facilitate music teaching, Rousseau suggests introducing a new system of numbered musical notation.

KEY WORDS: education, music teaching, 17th and 18th century, Jan Ámos Komenský, John Locke, Jean Jacques Rousseau